

роботу, ми зрозуміли, що до Києва приїжджають наші студенти, співробітники, які потребують нашої підтримки, нашої допомоги і почали шукати цю допомогу. Спочатку ми шукали допомогу тільки для наших співробітників та студентів, але згодом до нас почали звертатися й інші мариупольці. Саме тому ми відкрили такий Гуманітарний штаб, де кожен мариуполець зможе таку підтримку отримати» (доцент МДУ А. Трофименко) (Демідко, [2022](#)).

Наразі у штабі на волонтерських засадах працюють як працівники МДУ (викладачі, студенти), так і всі небайдужі люди, які мають можливість у вільний від роботи час допомагати постраждалим мариупольцям. У штабі мариупольці можуть отримати: одяг (як літній, так і зимовий); продуктові набори; дитяче харчування; препарати побутової хімії; засоби особистої гігієни; іграшки для дітей; посуд; ковдри, пледи, подушки, постіль, рушники. Також надається допомога / інформація щодо працевлаштування / вакансії у м. Києві.

Мариупольці, які втратили домівки дуже вдячні за надану допомогу і підтримку Гуманітарному штабу МДУ: «Ми дуже вдячні за розуміння, за допомогу, за ту турботу, яку ми отримуємо від працівників штабу. Питають, що необхідно, все це фіксують та передзвонюють, якщо потрібно. Тут дуже привітні та добрі люди», — зазначають мариупольці, які відвідали Гуманітарний штаб МДУ (Демідко, [2022](#)).

Гуманітарному штабу МДУ допомагають як благодійні організації та фонди, так і відомі мариупольці.

За час повномасштабної війни Мариупольському державному університету вдалося не тільки відновити свою діяльність у м. Києві, але й відкрити власний Гуманітарний штаб, який надає постійну допомогу тисячам постраждалих мариупольців. Саме тому МДУ наразі вважається справжнім центром відновлення і об'єднання громади Мариуполя в столиці.

Список використаних джерел

- Демідко, О. (2022, 2 серпня). *Серце Мариуполя — Мариупольський університет — активно допомагає постраждалим мариупольцям*. Донбас24. <https://donbas24.news/news/serce-mariupolya-mariupolskii-universitet-aktivno-dopomagaje-postrazdalim-mariupolcyam>
- Мариупольський державний університет. (2021). *Стратегічний план розвитку Мариупольського державного університету на 2021-2025 роки*. https://mdu.in.ua/index/msu_2012/0-77
- Мариупольський державний університет. (2022, 27 червня). *МДУ відкриває гуманітарний штаб для мариупольців*. <https://mdu.in.ua/news/mdu-vidkrivae-gumanitarnij-shtab-dlja-mariupolciv/2022-06-27-4133>
- Прокопчук, Е. (2022, 10 травня). *Як під час війни працює Мариупольський державний університет*. Донбас24. <https://donbas24.news/news/yak-pid-cas-viini-pracyuje-mariupolskii-derzavnii-universitet>

Тетяна Марена

- Маріупольський державний університет
- Проректор з науково-педагогічної роботи
- Кандидат економічних наук
- Доцент
- t.marena@mdu.in.ua
- 0000-0002-7970-4005

Сучасний університет як центр трансформації громади: досвід Маріупольського університету

▪ територіальна громада ▪ заклади вищої освіти ▪ Маріупольський державний університет ▪ реінтеграція ▪ стратегування

Впливовими стейкхолдерами і важливими партнерами вітчизняних ЗВО сьогодні стають територіальні громади. Взаємодія закладу вищої освіти з громадами є поширеною практикою в західних країнах, при цьому існують певні регіональні особливості такої співпраці. Британські університети залучені до здійснення досліджень з покращення умов життєдіяльності громад, підвищення рівня добробуту та сприяння їх сталому розвитку. Важливим напрямом взаємодії європейських університетів з громадами є співробітництво у сфері культури (реалізація спільних культурних проєктів) та освіти (підготовка кадрів, підвищення кваліфікації представників громади як основних замовників освітніх послуг; допомога закладам середньої та дошкільної освіти; організація тренінгів, конференцій та окремих навчальних курсів, що допомагають мешканцям територій досягати особистісного розвитку). Взаємодія австралійських університетів з громадами розвивається на базі розроблених «стандартів участі громадськості», які поділено на три розділи: стандарти підготовки процесу участі; стандарти реалізації процесу участі; стандарти моніторингу й оцінювання результатів після процесу участі (Кравченко та ін., [2021](#)).

В умовах посилення процесів децентралізації в Україні вітчизняні університети усе більше позиціонують себе не тільки як освітні установи, але й як осередки взаємодії із громадами. Вивчення досвіду взаємодії між університетами та громадами в Україні та закордоном дозволяє виокремити та систематизувати напрями і форми такої співпраці. Так:

- за часом та умовами виникнення взаємодія університетів з громадами може охоплювати традиційні та нові напрями співробітництва;
- за напрямом — «університет — громаді» та «громада — університету»;

- за сферою — освітню, соціально-економічну, культурно-спортивну, інформаційно-аналітичну, гуманітарно-волонтерську співпрацю.

Маріупольський державний університет (далі — МДУ, Університет) завжди визначав тісну співпрацю із громадою як один із пріоритетних напрямів своєї діяльності. Нові умови, у яких став працювати Університет після окупації окремих територій Донецької області у 2014-2015 рр., ще більше актуалізували необхідність такої співпраці. Вже у той час, в умовах зростання конкуренції на ринку освітніх послуг міста Університет ставив перед собою амбітне завдання закріплення статусу МДУ як головного ЗВО Маріуполя; визначав себе як університет нового типу, що надає широкий спектр послуг, які задовольняють основну частину потреб громади регіону. У Стратегічному плані розвитку МДУ на 2021-2025 рр. Університет вже позиціонує себе як «центр трансформації громади» (МДУ, [2021](#); Трофіменко, [2020](#)).

Головними напрямками взаємодії МДУ з міською та регіональною громадами були такі.

1.1. Участь у розробленні стратегій регіону та міста, науковий супровід діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Науковці МДУ у складі робочих груп долучалися до розроблення Стратегії розвитку Донецької області на період до 2027 року; Регіональної програми розвитку малого і середнього підприємництва в Донецькій області на 2021-2022 рр.; Стратегії розвитку міста Маріуполя «Маріуполь-2030» (за напрямками «Освіта і наука», «Трансформація економіки»); Стратегії безбар'єрності Маріупольської територіальної громади на 2021-2026 рр. за напрямом «Освітня безбар'єрність»; Програми соціально-економічного розвитку м. Маріуполя; Програми антикризових заходів у м. Маріуполі; Програми розвитку малого підприємництва в м. Маріуполі; Програми науково-технічного та інноваційного розвитку; Програми розвитку туризму і курортно-рекреаційної галузі; Програми диверсифікації економіки міста.

1.2. МДУ — головний майданчик проведення конференцій, форумів та комунікацій з питань регіонального розвитку.

Університет виступав базою проведення міжнародних, національних і регіональних суспільно-політичних форумів, конференцій, круглих столів, що сприяють приверненню уваги до міста та регіону, залученню інвестицій, міжнародної експертизи тощо.

1.3. Підготовка кадрів для потреб громади.

Університет здійснював розроблення нових освітніх програм за запитом основних стейкхолдерів і забезпечував підготовку висококваліфікованих кадрів за понад 120 освітніми програмами на першому, другому та третьому рівнях вищої освіти, а також програмами підвищення кваліфікації, зокрема:

- підготовку педагогічних кадрів для закладів дошкільної та загальної середньої освіти (ОП «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», широке коло ОП з середньої освіти). Розвиток партнерських відносин відбувався на основі договорів з Департаментом освіти міської ради, 54 договорів із закладами загальної середньої освіти і 16 — із закладами дошкільної освіти м. Маріуполя;
- підготовку фахівців за специфічним запитом громади (ОП «Кібербезпека» «Культурологія, культурне розмаїття та розвиток громади», «Екологія та охорона навколишнього середовища», «Туризм», «Новогрецька мова та література» тощо);
- підвищення кваліфікації вихователів, вчителів, психологів і бібліотекарів, а також державних службовців (за замовленням Маріупольської міської ради, Державної податкової служби, Пенсійного фонду, Міграційної служби тощо).

1.4. Підтримка діяльності міських служб.

МДУ розвивав системну співпрацю з Маріупольським міським центром практичної психології та соціальної роботи, Приазовською виправною колонією, Державною установою «Маріупольський слідчий ізолятор», Сектором ювенальної пробації міста Маріуполя, освітніми установами, закладами реабілітації м. Маріуполя і Донецької області, Маріупольським міським центром зайнятості. В межах роботи юридичної клініки МДУ студенти-волонтери на регулярних засадах надавали правові консультації та правову допомогу з питань цивільного, трудового, земельного, господарського, житлового та екологічного права, соціального захисту та пенсійного забезпечення.

1.5. Сприяння розвитку історико-культурної сфери регіону.

Університет забезпечує підготовку кадрів для сфери туризму, культурно-дозвілєвої діяльності, фахівців з історії та археології. Археологічна експедиція Університету зробила значний внесок у збереження вітчизняної культурно-історичної спадщини, а її знахідки занесено до реєстру пам'яток археології Міністерства культури України. Отримана під час розкопок Археологічної експедиції МДУ інформація є корисною для складання точної археологічної карти Північного Приазов'я.

1.6. Сприяння реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

Університет відіграє важливу роль у реалізації стратегії повернення та переосвоєння тимчасово окупованих територій України. З 2016 р. в Університеті функціонують освітні центри «Донбас-Україна» та «Крим-Україна». НПП Університету долучилися до розроблення серії онлайн-курсів з українознавчих предметів (українська мова, література, історія, географія) для школярів з ТОТ (за підтримки Міністерства закордонних справ Литовської Республіки, Посольства Литви в Україні), а також з 2019 р. забезпечують роботу над темою «Повернення та переосвоєння тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях». У 2021 р. МДУ брав участь у пілотному проекті безоплатних підготовчих курсів для абітурієнтів з ТОТ від МОН України та у реалізації літнього

двомісячного проєкту щодо безоплатного навчання абітурієнтів з ТОТ зі стипендіальним забезпеченням від Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

2. Громада — університету.

Маріупольська міська рада та Донецька обласна державна адміністрація, визнаючи роль Університету у соціально-економічному, суспільно-політичному розвитку територій, трансформації громад, всіляко сприяли діяльності МДУ, забезпечуючи його підтримку (фінансову, консультаційну, технічну тощо).

2.1. Співпраця з Маріупольською міською радою.

Міською радою профінансовано проєкти МДУ зі створення лінгафонного кабінету та лабораторії синхронного перекладу; Лабораторії інклюзивної освіти дітей та підлітків кафедри дошкільної освіти; лабораторії Нової української школи. Містом виділені місця в новій відремонтованій будівлі під проживання іноземних студентів МДУ. За фінансової підтримки ММР капітально відремонтовано перший поверх гуртожитку; забезпечено подальший розвиток матеріально-технічної бази університету для нових освітніх програм, структурних підрозділів (навчальний корпус, гуртожитки); реалізовано перший етап проєкту зі створення науково-освітнього простору «Музей науки» МДУ (за співфінансування ДФРР), розроблено проєктно-кошторисну документацію на наступні етапи.

2.2. Співпраця із Донецькою обласною державною адміністрацією, обласною військово-цивільною адміністрацією.

За сприяння облдержадміністрації Університетом подані проєкти на фінансування Державного фонду регіонального розвитку та отримано фінансування на створення Музею Науки МДУ та Фестиваль театральних колективів закладів освіти за п'єсами європейських авторів у власних перекладах «Театр International».

Тимчасове переміщення Маріупольського державного університету до столиці України м. Києва з квітня 2022 р. не тільки не розірвало зв'язок Університету з маріупольською громадою, але й зробило цей зв'язок сильнішим. Адже громада — це не стільки територія, скільки люди, значна кількість яких тимчасово перемістилася до міста Києва, інших регіонів України та закордон. Беручи до уваги прагнення колективу Університету зберегти взаємозв'язок із маріупольською громадою, з одного боку, і водночас посилити свою роль як представника Маріуполя (МДУ — єдиний заклад вищої освіти, назва якого містить ім'я міста-Героя «Маріуполь») і підкреслити проривний характер оновленої Стратегії, у переглянутій візії МДУ себе позиціонує у якості «університету-інноватора, центру трансформації громади, амбасадора Маріуполя в Україні та світі» (МДУ, [2021](#)).

Функціонування в умовах тимчасового переміщення актуалізувало перегляд всіх пріоритетних напрямів роботи, передбачених Стратегічним планом розвитку МДУ, і дозволило поглибити взаємодію з громадою за рахунок розвитку нових форм співпраці. Зокрема, нова редакція Стратегії передбачає оновлення освітнього